

POSITIONES NONNULLÆ

CIRCA

NEGOTIUM INSITIONIS VARIOLARUM TUTO-  
RIARUM PUBLICUM IN FINLANDIA,

QUAS

VENIA EXPER. FAC. MED.

PRÆSIDE

JOH. AGAP. TÖRNGREN

*M. D. Chir. & Art. Obst. Professore P. & O.*

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ SUBMITTIT

MATTHIAS BAECK.

*Philosophiæ Magister. Ostrobothniensis.*

In Auditor. Medico die XXI Junii MDCCCXVII.

h. a. & p. m. s.

---

ABOÆ, Typis FRENCKELLIANIS.

6.







**I**nventionem Cl. JENNERI felicissime factam ad receptivitatem, qua contagium morbi variolosi excipitur, contagii alius indolis ope, quod variolas vaccinas vel tutorias efficit, delendam, eandem subisse sortem ac antea inventa alia magni momenti, & proposita nova, ex. c. Cl. Virorum HARVEYI, HALLERI, LAVOISIERI, &c. merito dicas: eousque enim admirationem ejus, formidationem, applausum, dubitationem, errorem, contradictionem, reprobationem, investigationem, dijudicationem, & persuasionem sese invicem excepisse, donec nodum dubitationum solvere fida valeret experientia, historiam inventi pervestigantes novimus. Nulli Medicorum, qui nunc sumus, de utilitate contagii vel tutoria ejusdem vi contra variolas contagiosas genuinas dubitamus, quam etiam extra omnem dubitationis aleam adeo positam censemus, ut de ea re non amplius sit inquirendum: jam contagio hocce uti & Imperantes & subditos medica jubet ars: jussa ejus sequi haud negligunt periti: sed eadem

assequi non æque intelligit vulgus. Quamdiu vero multa incolarum millia in flore ætatis contagiosarum variolarum vi rapiuntur, & instituta ad dirum malum præcavendum idonea in patria satis sufficientia desiderantur *a)*, uniuscujusque est, rem salutiferam pro virium modulo promovere, ut finis, in quem intenditur, deletio variolarum contagiosarum, habeatur. Hac mente, quæ in deliberationibus de re gravissima anxie versatur, quæstionem cum præmio junctam de negotio insitionis variolarum vaccinarum nuperrime ponere voluit Imperialis Societas Oeconomica Fennica *b)*. Nullum quidem est dubium, quin Membra ejusdem Societatis, omni honore colendæ, quippe quæ scientia rei pleniori instructa experientiam per quindecim annos comparatam sibi habent, propositam quæstionem optime sint solutura: nec materiem hancce perfecte tractare nos meditemur, submittentes tantummodo censuræ publicæ observationes nonnullas circa negotium insitionis variolarum tutoriarum, idque ut & Legibus Academicis satisfiat, & simul votis Imperialis jam dictæ Societatis, quæ sententias civium de ea re intelligere cupit, quantum a me fieri potest, respondeat. Quæ  
vero

---

*a)* Expositio rerum gestarum pro anno proxime præterito ab Imperiali Societate Oeconomica data: Keijserliga Finska Hushållnings Sällskapet d. 1 Nov. 1816. p. 57 sqq.

*b)* l. c. pag. 38.



vero breviter exponere conor, propense ut accipias  
B. L. est quod opto.

Quæstio, cujus solutioni præmium positum est, fatis superque indicat, quod quidem & experientia docuit, negotium inferendarum variolarum tutorialium in patria, si non in angustiis plane esse, certe nimis habitare arcte, nec esse, quod tamen res ipsa jubet, ubique cultum & disseminatum. Vetant hujus opellæ limites in istius rei causam curate inquirere; sed defectus illos omnes in eos summatim dividi posse existimamus, qui in Institutis ad contagium variolarum tutorialium fovendum, & Medicos vel Initores edocendos paratis hærent; in eos, qui in Initorum institutione, vel educatione, & comprobatione inveniuntur; in eos, qui de contagio tutorialio ex institutis ad Paroecias Provinciales transmittendo observantur; demumque in eos qui in cura institutionum generalium in Paroeciis ubique agendarum sunt: & hos circa cardines negotii institutionis variolarum vaccinarum publici præcipuos sententias nonnullas dijudicationi aliorum, qui rem gravissimam attentione sua prosequi amant, proponimus.

Perlustrando Ediçta patriæ Medica, quæ inde ab a. 1668 promulgata servataque fuerunt, facile intelligitur, id semper Legumlatoribus nostris curæ cordique fuisse, ut Medentes plena rei medicæ cognitione, & fida experientia instructi civibus valetudinem

ipforum curaturi adessent, & remedia ad morbos  
 præcavendos vel sanandos optima, aptis in locis col-  
 locata, ubique provinciarum, ut res egerent, habe-  
 rentur; utque utrisque pauperes in casu necessitatis  
 publico sumtu uterentur; quibus etiam hi usi sunt,  
 & præcipue ad morbos omnes contagiosos præca-  
 vendos vel sanandos; cum reliqui omnes impen-  
 valetudinis curandæ causa ferendæ ipsi pares iisdem  
 in usus suos, sed propria ex penu remunerandis gau-  
 derent. Ad hanc normam remedium etiam novum,  
 quod jam probatum est, infitionem puta variolarum  
 tutoriarum, civibus Medentium ope & Auctoritatum  
 res publicas patriæ regentium providentia compa-  
 randum esse censemus: qui enim Variola Tutoria  
 nuncupatur levis morbus, medium potius salutife-  
 rum & præsidium tutum ratione effectuum salutifero-  
 rum certo insequentium, quam remedium anceps &  
 negligendum, quod cura & attentione indignum es-  
 set, æstimandum est: leve malum ratione phænome-  
 norum levium infitionem insequentium est, quod er-  
 go sub certis conditionibus inferre medica sva-  
 det scientia, ut morbo graviore periculossimo præca-  
 veatur, haud secus ac probatorum remediorum ope,  
 alius indolis, motus corporis alienos, vel præterna-  
 turales ejus mutationes in finem salutarem ciere do-  
 cet; quæ febrim sic dictam mercurialem medicami-  
 num ex Hydrargyro præparatorum vi ad miasma  
 venereum delendum excitare scienter proponit, &  
 eorum etiam opæ morbosam humorum dissolutionem,  
 &



& rationem corporis alteratam cito inferre convenienter jubet, ut fatali inflammatoriorum morborum exitui obstat; quæque narcoticorum remediorum virtute Mydriasin Pupillæ ad coarctationes ejus noxias, Myoses, & Synechias avertendas prudenter invenit, & vehementissima venena, sed salutari consilio ab artis peritis optimo cum eventu propinari permittit, &c: Eaque scientia plane jam ostendit, contagium Variolarum Tutoriarum, ut remedium optimum, & ad contagiosum morbum discriminis plenum avertendum probatum, eadem cura & prudentia ac remedia alia utilitate conspicua & attentione digna civibus esse comparandum; contagium vero certis tantum sub conditionibus a Medentibus insitionem ejus agentibus probe observandis effectus tutelares edere monet, & memoriæ etiam eorum de ea re medica dictum illud:

*Occidit, qui non servat,*

inculcatum possit. Quem itaque in finem & quem in modum antea Instituta alia ad artificia medica alia apte docenda, discendaque, & loca idonea ad remedia optima civibusque utilissima præparanda & conservanda publicis sumptibus & publica cura parata fuerant, Instituta etiam publica & negotio insitionis variolarum tutoriarum juvando idonea, valde necessaria idoneis in locis collocanda esse censemus, in negotium hocce ex arte docendum, discendumque, & in contagium tutorium convenienter

ter favendum, ut fini, in quem intendendum est, inferviant, alumni (Studioſi rei medicæ & chirurgicæ omnes, omnes Editimorum munera cupientes, & reliqui omnes hujus rei Studioſi) ad regulas artis a Doctore Medico instrui poſſint, & contagium ad inſitionem generalem quovis anno peragendum genuinum, efficaxque, & ſufficiens incolis omnibus certis & indicatis in locis adſit. Quæque præcepta de remediis aliis ad curam prophylacticam & curam adverſæ valetudinis valde neceſſariis, bonæ indolis, egentibus in Pharmacopoliis ubique provinciarum comparatis & ab artis peritis propinandis valent, valeant multo etiam magis de præſidio prophylactico omnium optimo, quod ad morbum contagioſum, in patria frequentem & periculolum avertendum efficaciffimum habetur, & maxime idoneum. Medico verum enim vero nec niſi cognitione rei pleniffima inſtructo publicum inſitionis docendæ munus ſit demandandum, quo publice ad præcepta idonea in uſum ſtudioſorum quavis ſeptimana bis, l. ſæpius ſi res egeat, & certa indicataque diei hora functurus eſt: inſitione contagii facta, & encheireſi chirurgica hunc in finem demonſtrata, ſit ei occaſio diſcipulis inſitos infantes ter l. ſæpius, ſi opus fuerit, tertia vel ſaltem quarta quavis die oſtendendi, neceſſe eſt, ut initium morbi tutorii & decurſum ejus per omnia ſtadia, ſigna illius characteriſtica, & conditiones omnes ad indolem ejusdem in ſtatu dubio dignoſcendam dijudicandamque neceſſarias hi rite intelligant; quo



quo etiam iisdem optima paratur opportunitas præcepta artis de lympha vel crusta exanthematis tutorii, contagium continentis, iusto tempore, certis sub rationibus incerto, rite colligenda, conservanda, & in quocunque casu ob circumstantias diversas diverso modo inferenda, discendi, atque sequelas morbi molestas nonnunquam obvenientes cognoscendi, & curandi; quoque simul, insitione duorum minime vel plurimum infantum bis quavis septimana a brachio ad brachium, ut dicitur, facta, contagium tuto fottum pro necessitate, ut res possit, multiplicatur, & civibus omnibus eo egantibus propinatur. Ipsam sane encheiresin insitionis Variolarum Tutoriarum facile doceri & disci, non est dissimulandum, & exanthema morbi tutorii statusque ejus febrilis aliquando conspicuus, quæ insitum contagium excitat, levissimæ indolis sunt, quæque naturæ vi & convenienti diæta, absque ulla therapia, vulgo sanantur; scientia autem circumstantiarum omnium, quæ in spectando indolem exanthematis contagium continentis versatur, quatenus nempe id aut vi tutoria gaudeat, aut non, verum sit aut spurium, & in dijudicando valetudinem inferendorum, quatenus rei apti, vel morbo quodam aut diathesi cujusdam morbi insitionem Variolarum Tutoriarum dissuadente laborent, haud facile absque occasione sese exercendi apta & diligentia omni comparatur. Morbus tutelariorum haud semper sibi similis ob causas diversas diversis in individuis irregularis factus phænomena, teste experientia, sæpe edit dubia:

bia: complicatione cum morbis exanthematicis aliis, epidemicis, vel endemicis facta, varias subit mutationes, & aliam sibi induit indolem spuriam, speciem exanthematis veri præ se nonnunquam ferentem; quo in judiciis & de vi exanthematis, & de natura ejus ad alios inferendos apta ferendis non semel sese in arte peritissimi fefellerunt medici, fatentes dein ingenue ignorantiam suam rationibus significationis prævæ allatis *c*). Diagnosin itaque & prognosin morbi tutorii valde necessarias, cognitu difficiles haud raro esse judicamus, & sæpe dubias, quas igitur bene discant & calleant Insitores. Signa autem morbi certa & dubia discentibus non nisi peritus indicet Medicus, qui phænomena in quocunque casu & individuo occurrentia ad leges pathologicas dijudicans inter exanthema verum & spurium vel simulatum in casu dubio destinguere valet *d*). Officium præterea Directoris totius negotii in quovis loco primario, vel in quavis Præfectura Doctori Medico optime injungendum esse putamus, qui, Auctoritatibus res patriæ curantibus adjutus, negotia sua, & Insitores instituyendo & generales ab illis peragendas insitiones dirigendo,

---

*c*) Journal der practischen Heilkunde &c. von C. W. HUFELAND u. K. HIMLY. Berlin 1812. 55 B. 2. St. pag. 81. &c. — HORN Archiv für Medicinische Erfahrung, Jahrgang 1811. pag. 269. &c.

*d*) HUFELAND u. HIMLY. HORN &c. 1. c.



do, convenienter curaturus est, atque acturus. Neque de Medicis publicis hunc in finem eligendis, qui munera hæc explere possunt, ambigimus: Medici enim Provinciales, qui ad mandata medicā in locis illis indicatis sanitatis conservandæ sunt præfecti, muneribus Directorum institutionis Variolarum Tutoriarum ex officio fungi debent; quodque una cum reliquis partibus officii publici expediendis convenienter efficere possunt: optima illis est opportunitas indolem morborum epidemicorum & endemicorum diversis in locis cito cognoscendi, & res alias inter itinera per provincias facienda institutionem Variolarum Tutoriarum attingentes observandi, quo Insitores Paroeciarum præscriptionibus & consiliis sæpe adjuvare, & institutiones generales impedimenta earum ad locorum & circumstantiarum diversitatem tollendo optime dirigere possint. Nec de locis primariis ad artem docendam discendamque, & ad contagium fovendum idoneis, ullum est dubium: primaria etenim Urbs accommodatissima est in quavis Præfectura, ubi & Prætor Provinciæ, & Medicus Provincialis, & Chirurgus Provinciæ Nosocomialis, qui omnes valetudinem incolarum in quavis Præfectura curant, domicilia, sedes, & functiones publicas habent, quo generale negotium tutorium in provincia peragendum conjunctim eo melius regere & promovere possunt, pariter ac alias res medicas in Præfectura gerunt. Ad generale hocce negotium & in urbibus & in Paroeciis provincialibus perficiendum ver præcipue



eligendum est, nisi forte alio anni tempore ingruat morbus variolarum contagiosarum epidemicus, qui sane, quodcumque inciderit, insitiones contagii tutorii generales, omni qua fieri potest celeritate ubique Parœciarum in quavis Præfectura peragendas, postulat; quod vero post generalem insitionem unam in patria ubique locorum peractam raro eveniet: absente autem morbo variolarum contagiosarum, tempus vernale æstivumque, & quidem ab initio vel medio Mensis Maji ad finem Mensis Julii, ceteris anni temporibus præferendum est; ratione enim localitatis patriæ facillimo negotio & ruricolæ & oræ maritimæ insularumque incolæ ad loca in Parœciis indicata convenire possunt; ratione valetudinis tempus etiam hocce, ad curas sic dictas vernaes prophylacticas instituendas & semina morborum latentia eradicanda maxime idoneum antiquitus judicatum, quo infantes morbis epidemicis, quibus æstate ad finem vergente & autumnali tempore frequenter occurrentibus laborant, vacui sunt, sese commendat; & hyemale tempus, quo frigus & valetudini infantum sub portatione inter domicilia eorum & loca insitioni indicata est inimicum, & contagio tutelari noxium, & decursum exanthematis tutorii quominus recte procedat impediens, minime idoneum merito habetur *e*). Tempus itaque

---

*e*) HORN J. c. Jahrgang 1815. pag. 161. &c.



que vernale negotio generalis institutionis morbi tutorii in Præfecturis perficiendo maxime idoneum esse ponimus, Præfectura una excepta, in qua institutum totius negotii primarium est collocandum, ad contagium tutelare verum institutione ejus bis quavis septimana; diebus ex. gr. Mercurii & Saturni, continuo renovandum, cura & diligentia omni id veræ indolis fovendum, & pro necessitate multiplicandum, ut, appropinquante vere, vel antea ex improvviso irruente morbo variolarum contagiosarum, contagium tutorium vere indolis omnes sufficienter adipiscantur Præfecturæ. Præsidium autem hocce maximi momenti alendum & conservandum præter ceteras sibi Præfectura poscit Aboënsis, aptissima huicce scopo merito censenda, in qua quippe urbs patriæ prima numero incolarum adeo frequens est, ut omni tempore infantes negotio peragendo aptos & numerosos prospicere possit, quod reliquæ omnes numero incolarum inferiores continuo explere haud possunt. Prætereaque institutum hoc in loco ita comparatum opportunitatem adhuc desideratam sese in ea artis medicæ parte exercendi alumnis discendæ hujus prophylaxeos afferret omnibus: & studiosis rei medicæ atque chirurgicæ, qui eruditionem harum rerum plenam ad Academiam nostram sibi comparare student, perutile esset; & institutioni candidatorum munera Æditimorum quærentium, qui numero frequentissimi rei chirurgicæ in Nosocomio Provinciali advesferi expetant; & candidatis sacerdotiorum rei



isti ad hanc Academiam studentibus, qui simul peritiam infitionis Variolarum Tutoriarum haud poenitendam sibi comparare ament, occasionem daret optimam; nec obstetricibus, quas impensa publica publicus hoc in loco instruit Doctor, noticia infitionis Variolarum Tutoriarum plane inutilis esset, quarum nempe ministerio nonnunquam, urgente necessitate, uti possunt Medici, et si ipsum munus Variolas Tutorias inferendi illis committi non nisi Medico Moderante, a quo ratio rei repeti debet, svademus: præterquam quod Institutum primarium hac in urbe fixum Institutis Præfecturarum reliquis maximum afferret commodum, ex præsentia Imperialis Collegii Medici hauriendum, cujus ope & desideria Præfecturarum irruente morbo variolarum contagiosarum cito comperire potest Institutum Primarium, & præsidium indigentibus tuto ferre; quodque materiem tutoriam fortuitu vel negligenter mitti nihil cogat, sed urgente discrimine per studiosos rei medicæ præsidio bonæ indolis munitos, & jam in arte peritos, hujusque rei causa ablegatos ferri possit, quos in officia ejusmodi publica præstanda ob stipendia medica ab Imperatore Clementissimo illis data obligatos habeat Imperiale idem Collegium, quosque Medicum Provinciale in casu necessitatis adjuvare, vel officium ejus, ubi vocat, explere posse judicet, & commendet.

Infitorum ad generales Variolarum Tutoriarum infitiones quotannis in patria agendas ordinationem,  
&



& electionem, rem esse maximi momenti censemus: negotium enim Insitoris, quod leve adeo esse sibi finxerant, ut omnibus in ipsa encheiresi insitionis tantillum versatis Aeditimis, & negotiosis mulieribus absque ulla hæsitazione id committendum esse vellent, sed quod tamen non nisi Medico in ea re perito & comprobato concedere merito svaserant alii, qui fida longioris temporis experientia instructi rem hancce, levis etiamsi videatur, grave revera esse munus, ob levitatem apparentem, sed sequelas haud raro noxias oriundas diligentissime tractandum, & omni attentione prosequendum cognoverant f). Quantum ad dubitationes noxias de utilitate insitionis Variolarum Tutoriarum in publicum divulgandas, Variolas Vaccinas Spurias Verarum loco agnoscendo, & negotium totum negligenter agendo inscii contulerint Insitores, annales testantur; quamobrem etiam illis sese huic rei immiscere merito interdictum fuit ab imperantibus haud paucis g), qui mala ex inscitia Insitorum serpentina pertimescentes negotium totum Medicis demandando fructus remedii salutiferos subditis suis comparare studuerunt. Vestigiis autem eorum fructus proferentibus saluberrimos per omnia insistere vetant rationes localitatis patriæ diversæ, & numerus medicorum, ratione spatiositatis quam loca illis in-

---

f) HUFFLAND l. c. 29 B. 1 St. p. 114.

g) HUFFLAND l. c. 19 B. 1 St. p. 110. 23 B. 1 St. p. 27 &c.



indicata habent, infrequens. Negotium deinde institutionis Variolarum Tutoriarum generale Sacerdotibus Parœciarum juxta Medicos Provinciales apte committi posse putamus *h)*, qui quippe in commodum publicum longe majus id agere possunt, quam possint Æditimi, sed otium illorum in hocce negotio consumi vetabit, ut veremur, gravis operosi muneris ratio. Id igitur in patria nostra Æditimis, ut jam Edicta Imperii paterne data jubent, tradere necesse est; quod vero certis sub conditionibus huicce rei idoneis fieri prudentia svadet medica, ut malis inde pertimescendis, quantum res concedat, præveniatur: quem in finem institutionem vel educationem Insectorum rem seriam censemus, omni studio aggrediendam, ut non solum encheiresin institutionis Variolarum Tutoriarum, sed etiam dignosin earum, & veræ & spuriae indolis, simulque diagnosin morborum vulgo præ-existentium & co-existentium, decursum, indolem, & speciem morbi tutorii valde alterantium, probe discant, & tantum saltem cognitionis horum morborum & conditionum aliarum rem discendam attingentium habeant, quantum sufficiat ad signa eorum observanda, & ad conditiones exanthematis veri, contagio præservatrice præditi ab exanthemate spurio vel simulato speciem veri præ se ferente, sed vi tamen tutoria carente, dignoscendas; vel tantum saltem discant, quan-

---

*h)* HUFELAND l. c. 15 B. III. St. p. 61 — 69.



quantum sufficiat ad probe recteque dubitandum in quocunque casu dubio illis occurrente; quo & solum contagium veræ indolis inferere, multiplicare, & curare discant, & lætam spem vis tutelaræ non nisi post decursum morbi tutoriæ normalem signis ejus pathognomicis cognitum facere intelligant i). Qua vero

- 
- i) De negotio infusionis Variolarum Tutoriarum rite agendo bene monet Cl. HECKER: "Nur der Sache genau kundige Personen dürfen impfen, das heißt die Aerzte, Wundärzte, u. wer die Kenntnisse, die man von diesem Stande fordert, wirklich besitzt. Die Wahl der Impfmaterie, die an sich zwar leichte Operation selbst, die Beobachtung des regelmässigen Ganges der Krankheit, die Entscheidung, ob die Geimpften ächte oder unächte Schutzblattern gehabt haben: — das alles sind Hauptpunkte, die Kenntnisse u. Übung voraussetzen. Noch giebt es Dunkelheiten u. Zweifel, noch mögliche unbekannte u. unerwartete Erfolge, über die nur ein sachkundiger Arzt urtheilen, und nach fortgesetzten genauen Beobachtungen entscheiden kann. Wir haben schon Fälle gesehen, daß selbst Aerzte in der Wahl der Materie, in Bestimmung der Aechtheit der Impfpustel, in Erklärung der Sicherheit ihrer Geimpften vor den Menschenpocken u. s. w. sich geirret haben. Was haben Wir nun in allen diesen Rücksichten zu erwarten, wenn Nicht-Aerzte die Impfung betreiben? Was soll aus unserer grossen Angelegenheit werden, wenn sie sich in den Händen solcher blos gutmüthiger, aber unwissender Leute befindet, die höchstens eine Impfnadel in die Haut stechen können? Mit diesem Stechen ist es wahrlich nicht gethan! Man impft Kinder, unbekümmert um den ächten



vero re *Æditimos* instruat *Medicus*, qui periculum ejus in *Præfectura* sibi demandata præstat, eosque saltem ab alio instructos, quos rem callentes examine instituto comperit, approbet, quosve inscios habet, illis pleniorē rei cognitionem acquirendi occasionem præbeat idoneam. Instituta itaque ad artem infitionis *Variolarum Tutoriarum* discendam parata, sana mente, attentione & diligentia omni per tres minimum menses frequentent *Æditimi*; iisdemque librum ad cognitionem rei necessariam facilius imperiendam, & memoria conservandam, idoneum comparandum esse putamus, præcepta & monita artis de infitione *Variolarum Tutoriarum*, officiaque Infitoris publici continentem, censentes illum eundem in modum ad vulgarem intelligentiam, quo ad obstetrices instituendas utimur, esse disponendum & censcriben-

---

oder unächten Erfolg, u. beruhiget sich dabei, daß ihnen die Kuhpocken geimpft sind." &c. HECKER, Die Pocken sind ausgerottet! Ein Handbuch für Aerzte u. Nicht-aerzte pag. 223. — Ejusd. Kunst unsere Kinder zu gesunden Staatsbürgern zu erziehen, p. 445. — & Kunst die Krankheiten der Menschen zu heilen. Erfurt 1813. II. Theil. pag. 75. — Idem Cl. SCHÜTZ (HUFELAND I. c. 29 B. I. St. p. 114.) eidem materiæ adlaborans docet: "So leicht auch das Werk dieser neuen Impfung von Ungelehrten selbst unternommen werden könnte, so sollte sie doch nicht unbedingt, d. i. so ganz ohne Belehrung, ohne Prüfung, ohne planmäßige Aufsicht und Leitung von Oben dergleichen Leuten, wie bisher, überlassen werden," &c.



bendum; eidemque præcepta reliqua chirurgici argumenti, *Æditimis* cognitu, ut jubent leges, necessaria aptata optamus: limites enim rei chirurgicæ in quantum *Æditimis* committi illa potest, ut Medicos non solum in negotio institutionis Variolarum Tutoriarum administrando verum etiam in manuariis aliis chirurgicis incolarum valetudinem conservandam vel restituendam spectantibus negotiis adjuvent, indicati illis & cogniti adeo esse debent, ut scientiam rei necessariam sibi comparare intelligant, & ad imperata facienda, accepto munere, obligari possint; quo mala ex ignaris rei chirurgicæ *Æditimis* merito perimenda averti posse, optandum est! Quantum valetudini hominum venæsectionibus intempestive vel inepte institutis diu nocuerint *Æditimi*, testatur experientia, quæ etiam eos inscios, multis jam Scabiem Veneream aliosque morbos cutaneos contagiosæ indolis una cum contagio morbi tutorii inferendo, noxas jure metuendas intulisse docet *k*), & de necessitate eos in ea rei chirurgicæ parte, quæ illis sit indicata, informandi sæpissime monet.

De tempore maxime idoneo, quo lymphæ exanthematis vaccini, contagium tutorium veræ indolis continens, ex Instituto Primario ad Instituta Præfecturarum reliqua, indeque ad Infiores Parochiales

C

ab-

---

*k*) HUFEL. I. c. 29 B. I. St. p. 101. &c.



ableganda sit, in antecessum jam nostram proposuimus sententiam; quandocunque autem tutorium mittetur contagium, curandum est, ut veræ & efficacissimæ indolis sit, nuperrime collectum, convenienter clausum & obsignatum, utque cito & tuto ad loca designata perferatur. De indole igitur contagii deportandi vera ad artis regulas iudicet Medicus, qui Instituto præest, sitque id, ipso præsentē, e cellulis peripheriæ exanthematis collectum & obsignatum; quod vero mitiore anni tempore ad regiones proximè aditas per cursum publicum convenienter ablegetur, ad regiones longe disitas non nisi nuntio festinanter misso est avehendum; quodque effectus tutorios conservaturum est, qua tempestate friget, nuntiis sollerter id & intelligenter ad idoneas præscriptiones fovētibz committendum est: teste enim experientia, & frigoris vi, & temporis diuturnitate ocius vel ferius hebetatur, vel etiam plane exstinguitur contagii vis <sup>1)</sup>: Quamobrem præsidium utilissimum

---

1) Rationes depravationis, saltem non omnes, quam contagium tutorium facile subit, quæ sequuntur, probe indicant: "Es verliert Z. E. seine Kraft, wenn es mit Wasser vermischt wird, oder nach Herrn REHMANN bei einer Kälte von 12 bis 20 Grad, oder nach SACCO bis zum 50 Grad. R. erwärmten Wasser, so wie auch, wenn es mit mehrern andern Substanzen vermischt wird. Nach Herrn SACCO ist der Erfolg der Vaccinimpfung im allgemeinen gewiss, wenn man das Gift zwischen den 5 u. 8ten Tag aus



simum veredariorum ope rarius mittendum esse sva-  
demus, sed plerumque illis solis committendum, qui  
id pro dignitate & natura rei curare & renovare  
intelligunt.

Inter cardines negotii Infitionis Variolarum Tu-  
toriarum in Parœciis generaliter agendæ præcipuos  
cura merito numeranda est, qua in munere admini-  
strando Publicus adjuvetur Infitor, quaque fides ejus  
in officio fungendo exploretur; & inter curas hujus  
rei primarias referuntur: quæ de contagio veræ in-  
dolis Parœciæ prospiciendo habenda est, quæ de eo  
fovendo, multiplicando, & rite adhibendo docetur,  
quæ de diagnosi morbi tuta, quæque de prognosi ejus  
certa vel dubia sit observanda. Quas vero res per  
Parœcias Infitor publicus bene riteque curare haud  
potest, qui jactura temporis magna domicilia rurico-  
larum & ad maris oram versantium dissitata habitato-  
res

---

der Pustel nimmt, oder zwischen den 3 u. 6 Tag, von  
dem Augenblicke an gerechnet, wo die erste Spur der  
Pustel wahrzunehmen ist. Wenn er es den 6:ten Tag  
nahm, so glückte die Impfung nur 95 in 100 mahl;  
das Gift vom 7:ten Tage nur 92; das vom 8:ten nur 88;  
das von 9:ten nur 85; das vom 10:ten nur 80; das vom  
11:ten nur 50 in 100 mahl; das vom 12:ten Tag end-  
lich nur 10 in 15 mahl. Je älter das Gift ist, je mehr  
giebt es zu Suppurationen die Veranlassung." &c.  
HUFELAND, l. c. 36 B. I. St. p. 113. cfr. HORN,  
l. c. Jahrg. 1215. I. St. p. 161.



res earum quærendo & persuadendo invisit, ut oportunitatem munere sibi demandato fungendi impetret: ad morbum enim tutorium veræ indolis certo excitandum, & pro necessitate cito multiplicandum necesse est ei methodo insitionis utendi, qua lymphæ exanthematis veri iusto tempore a brachio ad brachium translata inseritur; quaque optime verum alitur contagium, & exanthema spurium simulatumque, & incommoda inde oriunda plurima felicissime evitantur: quamobrem methodus hæc omnium optima reliquis omnibus anteponenda est, & Æditimis præcipue ad generales insitiones agendas commendanda vel injungenda. Ad methodum autem laudatam rite exsequendam requiritur, ut omnes præsidio tutorio egentes in loca in quavis Parœcia idonea & indicata certo & præstituto tempore bis saltem conveniant, & ad contagium tutorium, liquida lymphæ a brachio ad brachium translata & optime impertita, excipiendum, atque ad explorationem morbi insequentis, diebus septem post insitionem factam elapsis, valde necessariam subeundam; quasque duas publici officii partes Publicus expleat Insitor sub auspiciis æstimatorum, quibus est intelligens iudicium, quibusve antea officium fidem Æditimorum vel Insitorum in munere obeundo explorandi fuit demandatum, ut totum hocce negotium in utilitatem publicam rite sit comparatum. Curam autem de convocatione, & conventionem, vel congregationem inferendorum & explorandorum necessariam Parœciis ipsis vel



vel delectis earum, & Auctoritatibus res alias patriæ medicopoliticas, urgente discrimine morborum contagiosorum, regentibus commissum esse facile volumus; & sic negotium generalis insitionis Variolarum Tutoriarum ad mandata Imperii clementissimi optime promoveri posse speramus; pariter ac ab illis præmia *Æditimis* vel e gaza publica pendenda, vel a civibus solvenda, ob molestias & sumtus diversos diversis in regionibus in munere administrando occurrentes, optime definiri posse putamus, existimantes de ea re numerum insitionum longe minorem in Parœciis insulanorum & regionum aliarum domicilia incolarum maxime disita præbentium, quam in Parœciis reliquis est, fidum jam dixisse testimonium.

